

4. Sociální skulptura a dialogické umění

Joseph Beuys a současné podoby sociální skulptury. Umění jako dialog a varianty “dialogického umění”.

LITERATURA

Grant H. Kester, *Conversation Pieces. Community + Communication in Modern Art*. University of California Press, 2004. Kapitola Introduction, s. 1-16.

Miwon Kwon, *One Place After Another: Site-Specific Art and Locational Identity*. The MIT Press, 2002. Kapitola 5: The (Un)sitings of Community, s. 138-155.

Claire Doherty (ed.), *Situation. Documents of Contemporary Art*. Whitechapel Gallery a The MIT Press, 2009.

- Permaculture - An Interview with Isa Fremeaux and John Jordan. In: *Art and Activism in the age of Globalization* (s. 299-307)
- Hannah Arendt, *The Public Realm*, 1958 (In: *Situation*, s. 108 - 109)
- Guy Debord, *Preliminary Problems in Constructing a Situation*, 1958 (In: *Situation*, s. 110 - 111)
- Krzysztof Wodiczko, *Strategies of Public Address: Which Media: Which Publics?*, 1987 (In: *Situation*, s. 124 - 127)
- Phillippe Dutartre, *Rozhovory s Beuysem*. Votobia, 1999

Joseph Beuys

7000 dubů (Zalesnění města namísto městské administrativy)

- vztah k Beuysovým teoriím sociální plastiky (soziale Plastik) a rozšířeného konceptu umění (der erweiterte Kunstbegriff)
- v rámci výstavy Documenta 7, Kassel, 1982: návrh vysadit ve městě sedm tisíc dubů, vedle nich čedičové pilíře
- okamžitě vnímané jako politický projekt, protesty
- financováno dárcovstvím, podpora kasselské komunity – aktivisté rozšiřují po městě a sázejí další stromy v Kasselu
- v době, kdy Beuys zemřel, vysazeno 5500 stromů (také javory, kaštiny...), sedmitisíc dub zasadil syn Wenzel v roce 1987

- umění je jedinou formou, v níž lze vyřešit environmentální problémy, sázení stromů by mělo mít za následek celkové pochopení ekologie
- symbolický akt, 7000 dubů jako socha vztahující se ke každodenním zájmům lidí – jako rozšířený koncept umění
- dub – symbolické kořeny v antice, odkaz ke kolektivní paměti

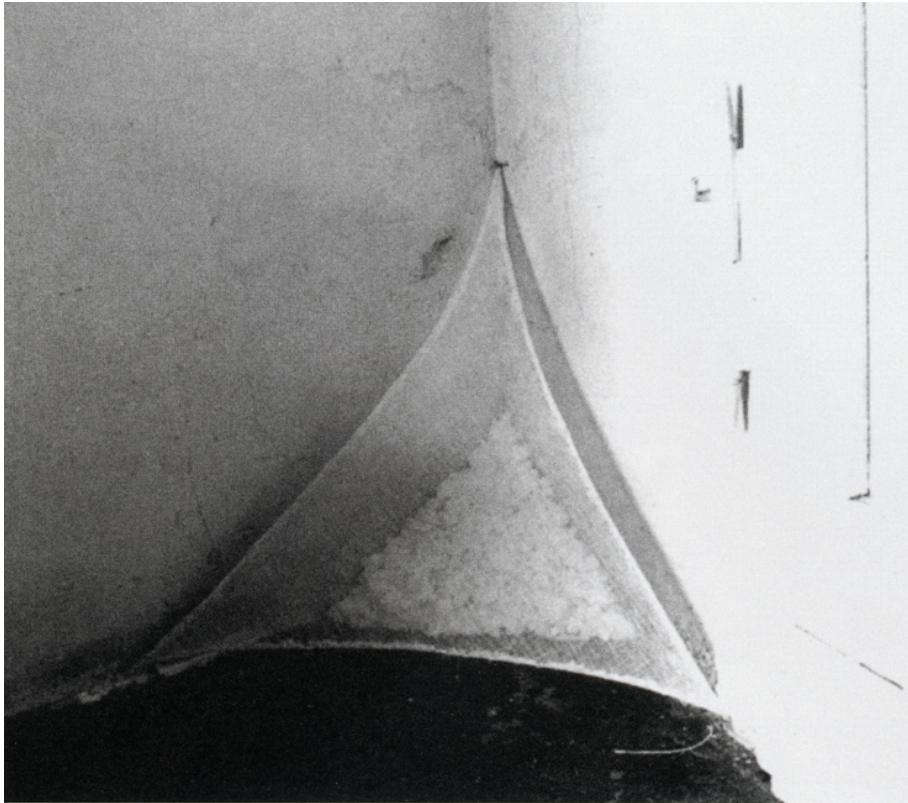
- 1962 Beuys profesorem na akademii v Düsseldorfu – příležitost jednat veřejně, rozšíření umění do života
- 1967 německá studentská strana (Deutsche Studentenpartei), program se později dostal do programu německé strany zelených: boj za lidská práva, celkové odzbrojení, sjednocení Evropy, autonomie práva, kultury a ekonomiky, nová kritéria pro vzdělávání a výzkum...
- 1973 – *Free International University for Creativity and Interdisciplinary Research*
- cílem je celková restrukturalizace společnosti – nové společenství
- **1977 – Documenta 6** – Joseph Beuys a *Free International University*: diskuse, semináře o alternativních společenských modelech, integrace umění do společnosti, ekologická témata a další disciplíny (fyzika, kultura, politika, ekonomika)
- sociální a kulturní politika tvoří jedinou teorii sociální plastiky

- již na počátku 70. let první akce:
- 1971 **Aktion im Moor** – ochrana vřesoviště u Ostende
- 1971 happening **Rettet den Wald** (Zachraňte prales) – zamezit, aby byl veřejný lesní prostor proměněn v soukromé sportoviště, shrabování listí, malba křížů a kruhů na ohrožení stromy – první úspěšná ekologická akce (Ökoplastik)
- 1973 **Bog Action** (Močálová akce) – ochránit mokřiny podél jezera Zuider
- své umění nazval akce, využití tance, kostýmů (plstěný plášť, rybářská vesta, postava šamana a kojota)
- ekologický tanec přežití, jako nástroj oživení sociálních struktur

Nové materiály v umění a metafora tepla

- **čedič** – vulkanický původ, proměna energie z horkého amorfního chaotického materiálu v kámen, jako princip tvoření a tvořivosti
- aspekt tepla ve vztahu k transformaci energie a životu, teplo = energie = teplo = život
- tuk a plst' – **Fat corner** a **Felt corner** (1963), **Fat-chair** (1964)

Felt TV (1970)

- součást televizního pořadu *Identifications*
- verze pro živé publikum a pro kameru
- obrazovka pokrytá plstí, jen zvuk, rozřezávání plsti, obraz zbavený informace, vzájemná neutralizace obrazovky a plsti

Das Rudel (Balík), 1969

- autobus, 24 sání s plstí, baterkou, tukem (survival kit)
- vyzařuje chaotickou a dynamickou energii
- odkaz k legendární Beuysově nehodě za 2. sv.války, kdy byl zachráněn Tatary, kteří zabalili jeho tělo do tuku a plsti

Vosk a med

- **vosk** – energetický základ života, vosk a tuk uchovávají teplo, jako potenciální energie, současně prastarými sochařskými materiály
- **med**

Honey Pump

- po sto dní vytácel med, medomed na elektrický pohon, med proudil systémem plexisklových trubek v prostoru
- diskuse s návštěvníky, princip Svobodné univerzity, působící v krevním oběhu společnosti
- inspirován dílem Rudolfa Steinera o společenské organizaci včel, tepelné vlastnosti (med, vosk, pyl, nektar) – včela konzumuje části rostlin, jež mají nejvyšší teplotu, mytologický kontext vnímání včel, organické stavění zevnitř (transformace ve voskových žlázách)

Mé sochy jsou také druhem apis kultu, neměly by být chápané pouze jako určité sdělení o biologických praktikách včel, nýbrž je třeba je rozšířit na apis kult, který například značí socialismus. (...)

Stejně tak včelař již dnes často nemá smysl pro to, co mám na mysli pod pojmem teplo. Že je tam teplo a že by včely neměly zmrznout, zjevně ví. Ale již není schopen vytvořit smysluplné spojení mezi tímto a lidskou bytostí.

Bojovat za každý strom, každou parcelu nezastavěné půdy, každý dosud neotrávený potok, každé centrum starého města a proti každému bezmyšlenkovitému schématu rekonstrukce již není považováno za romantické, nýbrž nesmírně realistické. A není již považováno za romantické mluvit o přírodě.

Stadt-Natur-Skulptur v Hamburku (1983)

- sázení stromů ke zlepšení znečištění půdy
- v rámci programu umělecké dílo ve veřejném prostoru, vesnice Altenwerder: navrhl vysázet kruh rychle rostoucích stromů a dalších rostlin schopných vázat těžké kovy, zamezení znečištění spodních vod
- nakonec odmítnuto

How to explain Pictures to Dead

Hare (Galerie Schmela, Düsseldorf (1965))

- s hlavou pokrytou medem a zlatými listy mluvil k mrtvému zajíci – jazyk, myšlení, lidské a zvířecí vědomí, zajíc jako emblém přírody
- jak komunikují zvířata a rostliny
- zlato a med: transformace lidského mozku, myšlení a chápání, intuice

Kojot – „I like America and America likes me“ (Coyote Action), New York (1974)

- performance v galerii René Block, týdenní „dialog“ s kojotem
- neverbální a intuitivní komunikace
- do NYC přijel zabalen v plstěné dece, několik pokrývek v prostoru, hůl, každý den mu přinášeli Wall Street Journal, pro Indiány kojot nejmocnějším, obrazem transformace, jako zajíc a jelen v euroasijské mytologii se mohl změnit z fyzického do spirituálního stavu a naopak, běloši změnili statut kojota v archetyp šprýmaře či bojovníka
- ztráta vztahu k přírodním prvkům, který byl základní pro domorodou americko-indiánskou kulturu, transformace verbálního dialogu v dialog energií, nikoliv racionální myšlení

- rozšíření horizontu umění – tradiční pojem umění dosáhl mrtvého bodu, nutné spojení umění a života
- odmítnutí specializace, jak spojit fyziku, přírodní fenomény s uměním, politikou, sociální sférou
- sociální plastika – jakýkoliv materiál, celkové přetvoření mezi-lidské komunikace - „každý člověk je umělec“
- „Gesamtkunstwerk“ jako transformace a transgrese tradičního pole umění v sociální a antropologické pole

Canon Club

- Peder Lykke Centre, centrum pro staré lidi v Kodani, 1969-70, součástí širšího komplexu budov (Urban Plan), kvůli jeho vystavění zničeny některé zahrádkářské osady, členové Kanonklubben adoptovali rostliny a později je použili v Zahradě
- Kannonklub - katedra na umělecké akademii, bez profesorů, inspirovaná happeningy, hnutím Fluxus; řada filmů dokumentujících akce skupiny
- flexibilní umělecká forma vycházející ze situací, škola bez profesorů, pravidelná setkávání skupin, žádají, aby je Akademie uznala stejně jako jiné katedry
- **The Garden** – pozvání k vytvoření výstavy, místo tradiční výstavy členové klubu přišli s myšlenkou vytvoření staromódní romantické zahrady s jezírkem, skalkou, pavilonem

„Zatímco základem existujících škol je individuální produkce „děl“ v tichosti a koncentrace v uzavřených katedrách, kam jsou studenti často umísťováni v rozporu s vlastním přáním, my chceme vytvořit katedru otevřenou pro všechny, založenou na komunitě zájmu, kde je hlavní důraz kladen na skupinovou aktivitu.“

Mierle Laderman Ukeles

- 1973 – série performancí „maintenance art“ (údržbářské umění), Wadsworth Atheneum, Hartford, Connecticut – umývá sama celé náměstí, drhne podlahy ve výstavních místnostech muzea
- přenesení podřadných domácích prací většinou spojovaných se ženami – čištění, praní, otírání prachu... - do roviny estetické kontempace, také odhaluje, do jaké míry sebeprezentace muzea s jeho nedotknutelnými bílými prostory a neutrálním postavením závisí na skryté a podceňované práci úklidové čety
- muzeum jakožto hierarchický systém pracovních vztahů, podrývá sociální a genderové rozdělení a otázky veřejného a soukromého
- součástí pohybu směrem k dematerializaci umění, proti institucionálním zvyklostem, proti komodifikaci umění

Mark Dion

- *On Tropical Nature* (1991) – různé definice místa: 1/ deštný prales u pramenů řeky Orinoko ve Venezuele, kde po tři týdny sbíral druhy rostlin a hmyzu; 2/ ty doručil do Sala Mendoza (umělecká instituce v Caracasu); 3/ kde byly rozbaleny a vystaveny jakožto umělecká díla, v rámci kurátorské tematické výstavy
- součástí diskurzu o kulturním znázorňování přírody a globálním oteplování
- zkoumá institucionalizované způsoby znázorňování přírody, jak muzea ovlivňují naše chápání přírody

The Marvelous Museum

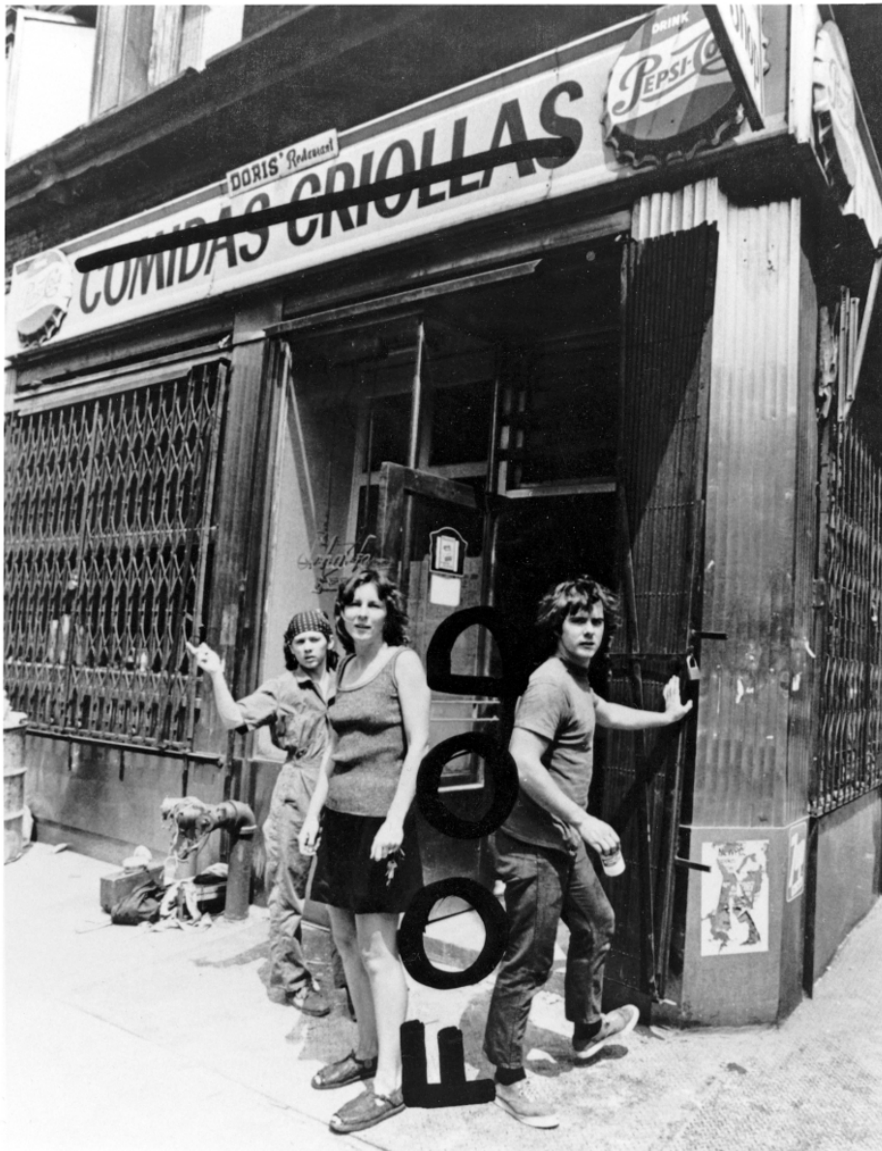
(Oaklandské muzeum Kalifornie, 2011)
– dvouletá expedice sbírkami muzea, opomíjené objekty a nová spojení

...další podoby sociální plastiky Rirkrit Tiravanja - „Beuys z Bakgkoku“

- původem z Thajska, žije v New Yorku
Untitled 1992
- do kanceláře newyorské Galerie 303 nainstaloval provizorní „asijskou“ kuchyni, na vernisáži servíroval thajské curry, každý kdo přišel dostal najíst
- zdoslovnění primitivních funkcí umění: výživa, uzdravení, pospolitost
- potom často opakoval – vaření pro návštěvníky galerií, sdílení jídla, čtení, hraní hudby – mezinárodní úspěch
- díky těmto projektům realizuje sociální projekty v Thajsku – nadace zaměřená na rekultivaci malého území vlastněného komunitou umělců a farmářů (<http://thelandfoundation.org>)

(Gordon Matta-Clark – Open House, 1972)

- kontejner proměněn v ubytování pro bezdomovce
- 1971 – v Soho spoluzaložil restauraci FOOD – provozovala skupina umělců na principech anarchistické autonomie, kuchyně neoddělena od jídelny, vaření forma představení, během tří let přes šedesát umělců
- umění jako inspirativní situace, katalyzátor společenského rozhovoru, poeticky a sociálně radikální redefinice moderního města
- každý návštěvník restaurace dostal s sebou zabalené všechny svoje zbytky

(hnutí Slow Food)

- 1986 - založil italský novinář a gastronom Carlo Petrini v reakci na otevření nové pobočky McDonalds na římském náměstí Piazza di Spagna
- reakce na fast food, průmyslově vyráběné potraviny, standardizaci kuchyní, chemické přídavky...
- zakládají sdružení, tzv. Convivia, která pro své členy organizují různé aktivity
- pomalost je zbraní proti stresu, možným lékem je zřeknutí se nadbytku, zpomalení, návrat k tradičním hodnotám...

Artists' Placement Group

- Barbara Steveni, John Latham, 1966 v Londýně, první velká výstava 1971 v Hayward Gallery (Art & Economics)

INSPIRACE:

- různé kulturní iniciativy konce 60. let, snažící se rozrušit hierarchii mezi uměním a životem a vytvořit prostor pro dialog
- umístování umělců do firem, kde by mohli uplatnit tvůrčí schopnosti, trochu jako rezidenční program, ale s nejasným přínosem
- souvisí s tzv. pedagogickým obratem v umění (již od J. Beuyse), inspirace: platónská akademie v Athénách (387 př. n. l.) - diskutující atleti a studenti v parku, řešící otázku: Jak žít?; také polská Flying University (Varšava konec 19. stol.) či Black Mountain College v USA
- **Copenhagen Free University (CFU)** – umělecká iniciativa Henrietty Heise a Jakoba Jakobsena v letech 2001 – 2007, publikace, diskuse, komunitní TV program
- text Anthony Kronmana (vyučuje práva na Yale) *Education's End: Why our colleges and universities have given up on the meaning of life* – univerzity by měly vyučovat k hlubšímu zamyšlení nad tím, jak žít, tzv. Škola života (5 předmětů: práce, hra, roiny, politika, láska)

(z manifestu Artists' Placement Group)

- kontext je polovinou díla; hlavní je proces a úrovně pozornosti, k nimž směřuje
- status umělců v rámci organizace musí být na jedné rovině s dalšími profesionály v organizaci, je nezávislý, nepodléhá autoritám v organizaci, ale dlouhodobým cílům společnosti; pro nejlepší výsledky by pozice umělce v organizaci měla jít napříč odděleními
- rozporuplné přijetí, omezení podpory od Arts Council of England (zabývá se spíš sociálním inženýrstvím než uměním)
- 1968 – *Industrial Negative Symposium*, Londýn (také Billy Klüver a Experiments in Art and Technology)
- 1969 první umístění umělců (ocelářská společnost, britské aerolinie, skotská televize, univerzity, důlní společnosti, železniční společnost...) - různé konflikty (socha George Levantise pracujícího pro Ocean Trading and Transport Ltd byla v roce 1974 hozena přes palubu, neboť nespĺnila očekávání)

Oda Projesi („pokojevý projekt“)

- od roku 1997 ve čtvrti Galata v Istanbulu, sídlí v bytě, tři umělkyně (Özge Açikkol, Günes Savas and Seçil Yersel), 2000 oficiálně, 2005 opouští místo
- hledání způsobů jak propojit každodenní život a uměleckou praxi s komunitou – pikniky, tanec, výměnný obchod, projekt rádia..., spolupráce se sousedy, dílna pro děti s malířem, piknik se sochařem...
- otevřený kontext pro výměnu a dialog, touha propojit se s prostředím, umělci i neumělci
- otázka estetické hodnoty pro ně nemá význam, hlavním kritériem rozhodnutí KDE a s KÝM spolupracovat
- švýcarská kurátorka Maria Lind: jsou dobrými umělci na základě toho, jaký status poskytují svým spolupracovníkům, dialog jako médium

Wochenklausur

- sociální intervence od roku 1993, tým asi 8 umělců sídlících ve Vídni
- kompetence umělců spočívá v nalézání kreativních řešení
- 1992 – pro výstavu ve Vídeňské secesi pozval Wolfgang Zinggl 8 umělců, cílem vyřešit problém lidí bez domova (lékařská pomoc prostřednictvím mobilní kliniky, penzion pro ženy závislé na drogách...)
- 2001 *From Place to Place*: spolupráce umění s vědou, změny v plánování, zemědělské produkci, využití půdy v několika rakouských komunitách
- pomáhá „mýtus umění“, mediální podpora, neortodoxní přístup, nekonvenční řešení – naivní a otevřené - , když jsou aktivity rozpoznány komunitou jako umění, pak jsou uměním
- snaha dosáhnout dlouhodobějších změn, jasně vyřčený problém
- jednou z funkcí umění vždy byla transformace životních podmínek (konstruktivisté, Bauhaus, modernistické představy o „změně sociálních vztahů změnou formy“...)
- dnešní aktivisté už nechtějí změnit svět jako celek, jen mírné změny a konkrétní strategie k jejich dosažení

Why must a sociopolitical intervention be art?
Can it not simply remain what it is?

„dialogické umění“ - trocha teorie

Claire Bishop

- britská teoretička a kurátorka žijící v New Yorku
- „*sociální obrat*“ v současném umění: umělci čím dál více role sociálních pracovníků, městských plánovačů apod.
- *etické vs. estetické*: často je těžké reagovat jinak než morálním oceněním, na estetické rovině často opakování vyčerpaných formulí, zajímavější podvratné projekty, vytvářející situace konfliktu a nejistoty, formáty vyžadující více imaginace
- *instrumentalizace umění* (používání umění jako nástroje k prosazení určitého cíle, delegování řešení na někoho jiného)
- rozlišuje *participaci vs. spolupráci* (zahrnující spoluautorství a rozhodování o klíčových rysech díla, dobrá spolupráce neznamena dobré umění)
- dobré záměry by neměly způsobit, že umění bude imunní kritické analýze, nejlepší kolaborativní praxe posledních let se věnuje tomuto rozporu mezi autonomií a sociální intervencí, a tuto antinomií reflektují ve struktuře díla

Nicolas Bourriaud

- termín „*relační estetika*“ - umění je místo, které produkuje specifickou společenskost, utužuje prostor vztahů

Jacques Rancière

- francouzský filozof, zájem o lidská práva, vztah politiky a umění, estetickou teorii
- zavrhování estetiky pomíjí fakt, že systém umění, jak jej chápeme na západě, je „*estetický režim umění*“
- tím, že hledáme pro umění konkrétnější využití, střílíme vedle: *estetika* = *schopnost myslet protiklady*, produktivní protiklad vztahu umění k proměně společnosti, napětí mezi vírou v autonomii umění a vírou, že umění je nerozpleitelně svázané se slibem příchodu lepšího světa
- estetiku není nutné obětovat na oltář společenské změny
- estetický režim: v něm mohou veškeré formy koexistovat, staré a nové, ambivalentní – z estetického režimu vychází nová forma etického myšlení

Jacques Ranciére

- revoluční umění – váhá mezi myšlenkou estetické zkušenosti a uměním, vytvářejícím nové formy života a potlačujícím sebe sama
- účinné není umění samo o sobě, je součástí rekonfigurace zkušenosti

„Na myšlence, že politické účinky lze lokalizovat v uměleckém díle samotném, a zejména v záměru umělce, je něco špatně. V estetickém režimu se děje to, že umělci vytvářejí objekty, unikající jejich vůli. Někdy jejich vůli popírají.“

„Problémem není, co musí umělci udělat, aby byli političtí; otázku je nutné obrátit: co mají politické subjekty co do činění s uměním?“

/In: Krisis – Journal of contemporary philosophy, Sudeep Dasgupta – Art is going Elsewhere. And politics has to catch it. An interview with Jacques Ranciére, 2008/1/

- estetická revoluce je myšlenka, že vše je materiálem pro umění, umění může mluvit stejným způsobem o všem
- umění se definuje právě svou totožností s ne-uměním
- „čisté“ umění je vepsané doprostřed otázek týkajících se konstruování individuálního či kolektivního uspořádání života, různých utopií komunity...

Grant H. Kester

- kniha *Conversation Pieces: Community, and Communication in Modern Art* (2004)
- tvůrčí energie participačních praktik zabraňuje odcizení ve společnosti, aktuálnost tohoto politického úkolu vede k tomu, že jsou podobné kolaborativní praktiky automaticky vnímané jako stejně důležitá umělecká gesta rezistence: nemůže existovat žádné nepovedené, neúspěšné, nevyřešené dílo kolaborativního umění
- nutnost diskutovat o tomto umění a analyzovat je jako umění
- sociální obrat v současném umění vyvolal *etický obrat v umělecké kritice*, umělci jsou stále více hodnoceni na základě svého pracovního procesu, podle toho jak přispívají k dobrým či špatným modelům spolupráce, zdůrazňování procesu nad produktem
- „*dialogické*“ umění vyžaduje posun v našem chápání toho, co je umění, směrem od vizuálního a sensorického k „diskurzivní výměně a vyjednávání“ (M. Bachtin – termín dialogický, dílo jako určitý druh konverzace, místo protikladných významů, interpretací a úhlů pohledu, důraz kladen na charakter této interakce)
- je nutné považovat *samotnou komunikaci za estetickou formu*
- sociálně kolaborativní projekty jsou úspěšné, pokud fungují na rovině sociální intervence
- „mezi uměním a širším sociálním a politickým světem“ - nutnost nových kritérií!

Miwon Kwon

- *One Place After Another. Site-specific Art and Locational Identity*. MIT Press, 2004.
- umění směřuje od estetické funkce k *funkci sociální*, od místně specifického (site-specific) k tematicky specifickému (issue-specific)
- „*komunitně-specifické*“ *dílo* (community-specific) vychází z kritiky veřejného umění, chápe místo spíše jako sociální než jako formální či fenomenologický rámec, vytváří intersubjektívni prostor
- rozmanité názvy pro tento druh umění: *sociálně angažované* (socially engaged art), *komunitně založené* (community-based), *experimentální komunity* (experimental communities), *dialogické umění* (dialogical art), *litorální/pobežní* (littoral art), *participační* (participatory), *intervenční* (interventionist), *založené na výzkumu* (research-based), *kolaborativní* (collaborative)
- jedná se o tvůrčí výsledky kolaborativní aktivity, ať již se jedná o předem dané komunity či ustavující vlastní interdisciplinární síť, dematerializované, anti-tržní, politicky angažované projekty

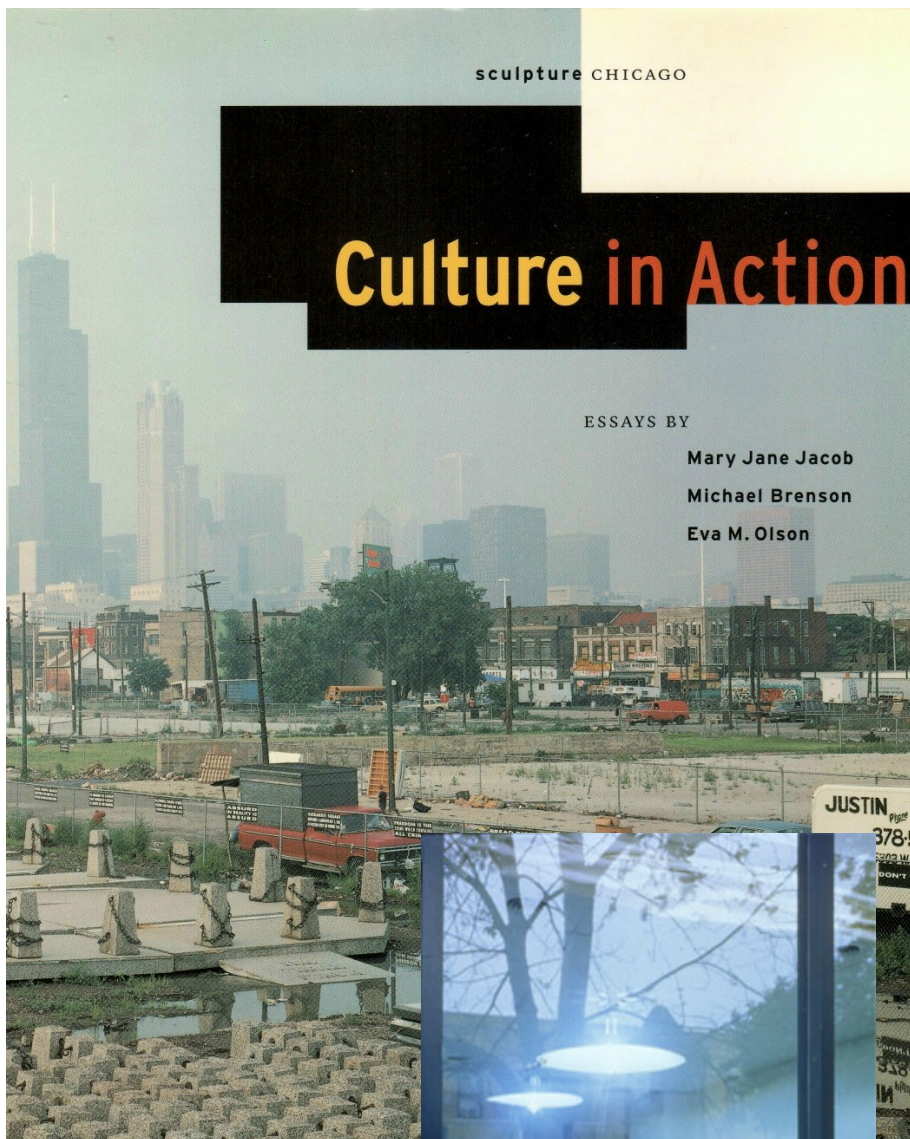
...příklady:

Thomas Hirschhorn

- často cituje různé filozofy (Deleuze, Bataille, Foucault), texty a každodenní objekty – přehrše materiálů, konceptů, úhlů pohledu, promýšlení estetického a sociálně/politického současně
- *24th Foucault* (2004) – oslavuje Foucaulta, filozofie je umění, čtyřadvacetihodinové auditorium, knihovna a dokumentační centrum, archiv, výstava, obchod, bar
- *Musée Précaire Albinet* – přesvědčil Centre Pompidou, aby mu půjčila díla (malby Mondriana a Légera) – přímý dialog s neuměleckým publikem

Artur Żmijewski – vyvolává a nahrává obtížné situace (*The Singing Lesson I* (2001) – hluší studenti nafilmováni při zpěvu Kyrie

Culture in Action – Sculpture Chicago 1992-3

- kurátorka Mary Jane Jacob, klíčové dílo ve vývoji dialogického umění v USA:
- Iñigo Mangalo-Ovales – systém venkovních laviček a osvětlení v mexicko-puertorické středoamerické čtvrti – tradice tetulia – komunálního shromažďování sousedů, spolupráce se školami a komunitními centry
- kolektiv Street Level Video (SLV) – projekt *Tele-Vecindario* – rozhovory s obyvateli čtvrti, imaginativní mapa West Townu
- *Flood* – skupina 20-30 lidí, organizace Haha – hydroponická (vodní) zahrada ve výklenku v Chicagu, zelenina a byliny pro pacienty s HIV, vzdělávání, setkávání, informace o alternativní terapii, výživě a zemědělství (do 1995)

Suzanne Lacy

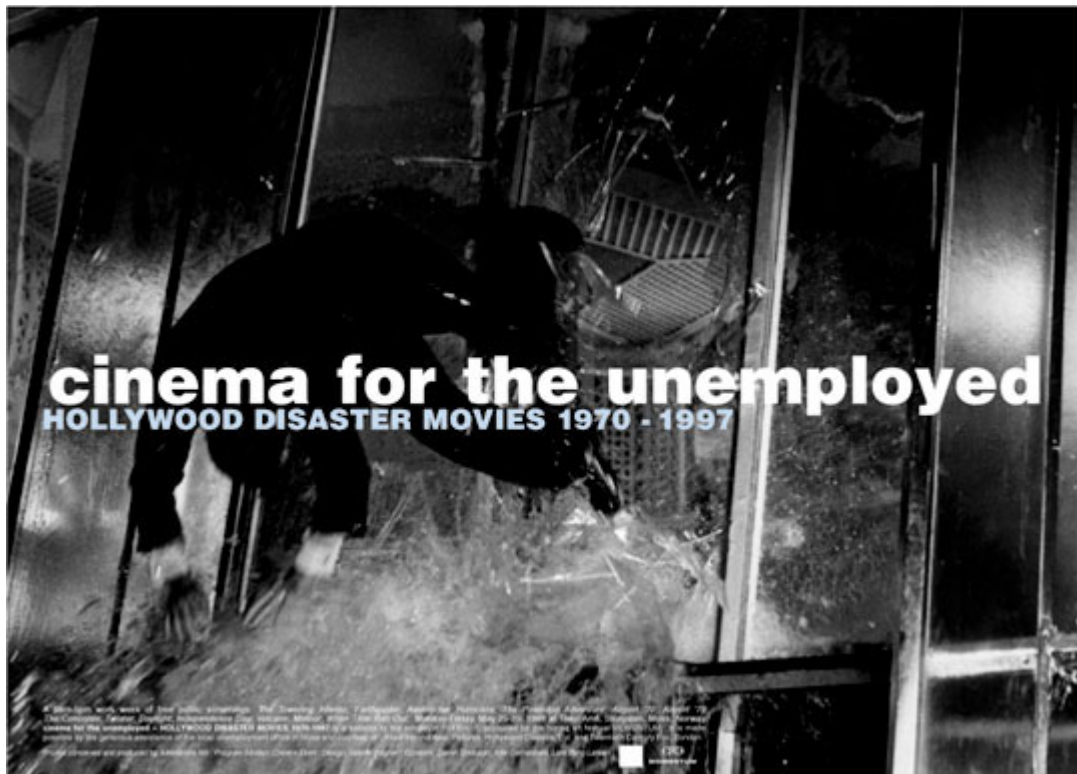
The Roof Is on Fire (1994)

- veřejný dialog, zapojuje studenty středních škol – konverzace o rodině, sexualitě, drogách, hudbě, čtvrti, budoucnosti – ve 100 autech zaparkovaných na střešní garáži, natáčeno kamerami, hodinový dokument
- umělkyně, spisovatelka, autorka instalací, videí, velkoformátových performancí
- pracuje ve spolupráci od 70. let – série velkých městských instalací o násilí proti ženám a další témata
- skupina TEAM (Teens + Educators + Artists + Media Makers) – přímá konfrontace s mladými lidmi a policií, bojuje proti stereotypům v médiích
- 1997 *No Blood/No Foul* – instalace na zdech, TV rozhovory, basketbalová hra mezi mládeží a policií
(ve spolupráci s oaklandskou policií)
- „veřejné umění nového žánru“ - konverzace nedílnou součástí

Aleksandra Mir – *Cinema for the Unemployed* (1998)

- narozena 1967 v polské Lublani, žije v Londýně
- za účasti skupin lidí se věnuje „hraní“ různých společenských norem
- *Cinema for the Unemployed* (1998) – v průběhu týdne pouští katastrofické žánrové filmy, hledá nová spojení mezi volným časem, dramatem, kulturní produkcí a nezaměstnaností, v rámci festivalu Momentum v Norsku, vydala speciální „Průvodce po neštěstích“

Francis Alÿs – *When Faith Moves Mountains* (2002)

- <http://www.francisalys.com/public/cuandolafe.html>
- belgický umělec, žije od poloviny osmdesátých let v Mexico City
- ve spolupráci s Cuauhtemocem Medinou a Rafaelem Ortegu, v rámci Bienále v Limě
- účastníci – 500 dobrovolníků – dostali lopaty, vytvořili v písečné duně řadu, cílem bylo „posunout“ dunu o deset centimetrů
- chápané jako komentář k přechodu Peru od diktatury Alberta Fujimoriho k formě demokracie, táže se, zdali změna něco znamená, pokud se životy lidí nijak zvlášť nezmění, cynismus co se týče náboženské víry (víra v boha versus víra v demokracii)
- často přichází s tématy bez jasných obrysů a odpovědí, poetická a zároveň politická díla
- *The Nightwatch* (2004) – vypustil lišku na noc do Národní galerie v Londýně, nechal ji sledovat galerijními kamerami

Jeanne van Heeswijk

- vytváří kontext pro interakci ve veřejných prostorech, nová místa setkávání, od 1993 sociální projekty ve veřejném prostoru
- jako zprostředkovatelka (mezi situací, prostorem, čtvrtí, lidmi), generuje „meziprostory“, kontext a vztahy napříč, typ umělce jako „komunitního pracovníka“ (vlastní termín: „městské kurátorství“), komunikační kvality umění (nejen estetické), může generovat odlišnou dimenzi

Valley Vibes (od 1998) – účast na projektu pro obyvatele londýnské čtvrti Holly Street Estate, vyvinula tzv. Vibe Detector, trolejbus s profesionálním zvukovým systémem pro přehrávání CD, také vysílání a nahrávání hlasů, volně k použití

De Strip (2001-2004) – opuštěný nákupní prostor proměňuje v kulturní centrum pro obyvatele čtvrti Vlaardingen v Rotterdamu, prázdné obchody se mění v zónu kulturní produkce

Jeanne van Heeswijk

- *Het Blauwe Huis* (2005-2009) – čtvrť IJburg v Amsterdamu – model alternativní organizace, setkávání umělců, urbanistů, architektů, spisovatelů, vědců, politiků, sociologů, členové tu žijí a pracují, platforma pro kulturu a výzkum
- *Face Your World* (2002, Ohio) – platforma pro děti, místní autobus jako digitální laboratoř

Laboratory of Insurrectionary Imagination (Lab of ii)

- Insurrectionary: 1) vznikající v otevřené rezistenci vůči zavedenému řádu, 2) nepoznatelná a nečekaná povaha radostné rebélie, Imagination: 1) schopnost formovat obrazy a ideje dosud nezakoušených či neviděných věcí, 2) užitečný nástroj přežití
- mass disobedience – jízdní kola během klimatického summitu v Kodani (2009) jako rebelská klaunská armáda – pozvání od kodaňského centra současného umění CCAC, projekt pro výstavu RE:THINK (současné umění a klimatická změna)
- umělci, inženýři, aktivisté, cyklo-hackeři – nové nástroje občanské neposlušnosti z tisíců starých kol (odmítnuti, když prozradili svůj projekt, pozvalo je sociální centrum Candy Factory sídlící ve staré továrně)
- mezi uměním, aktivismem, poezií a politikou
- umění a aktivismus neoddělitelné života
- práce bez hierarchie, přímá akce
- ekologický způsob života

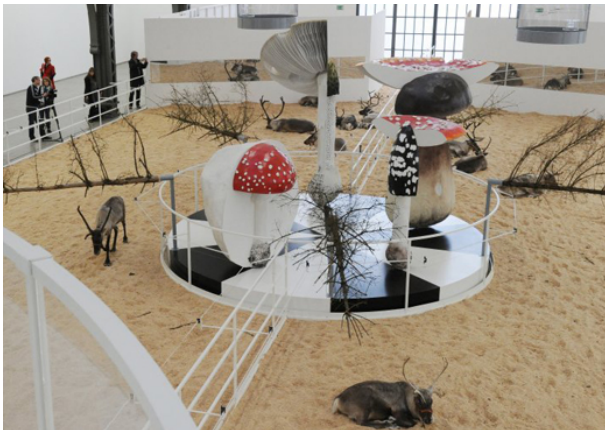

- aktivisté mají kuráž a radikalitu, kritické myšlení, ale jimi používané formy jsou často nudné, nepoetické, propagandistické – umění a aktivismus opět dohromady

- inspirace **permakulturou** – udržitelná a odolná produktivní kultura, na základě pozorování přírodních systémů: *„Ačkoliv je její původ v zemědělství, permakulturu je možné aplikovat na cokoliv, co lze navrhnout. Také na cokoliv sociálního.“*
- spojuje současnou ekologii a „domorodé vědění“, mnoho modelů, může pomoci politickým hnutím, aby byla experimentálnější, kreativnější, imaginativnější, umělci by měli aplikovat kreativitu na radikální politiku
- Bike Bloc: jak používat kola v aktech občanské neposlušnosti
- neoddělovat etiku od estetiky, každodenní život od umění
- „přemýšlej jako prales, chovej se jako louka“
- permakultura jako ekologický design, inspirace pro lidský habitat, mísí tradiční znalosti a současný ekologický výzkum
- ideu napodobování vzorců přírodních systémů lze aplikovat na vše: způsob organizování performance, organizování aktu kreativního odporu, večírek...
- *„Permaculture is one of the many postcapitalist ideas emerging from the margins: it's a revolution disguised as gardening.“*
- 4 etické principy: etika, férové podíly, život s omezováním, starost o druhé
- některé permakulturní projekty stráví rok pozorováním místa či systému předtím, než v něm začnou jednat, podrobit se pomalosti

Carsten Höller

- narozen v Bruselu, pracuje ve Švédsku, studoval zemědělskou vědu v Německu, 1993 habilitace ve fytopatologii (nemoci rostlin)
- interakce mezi dílem a veřejností zásadní: „skutečný materiál, se kterým pracuji, jsou zkušenosti lidí“
- *The Double Club* (2008): restaurace/noční klub v Londýně – šest měsíců, padesát procent na charitu pomáhající zneužívaným ženám a dětem v Kongu, snaha vytvářet „vlivná prostředí“, místo střetu západní a konžské kultury
- *The Baudouin Experiment: A Deliberate, Non-Fatalistic, Large-Scale Group Experiment in Deviation* – základem událost z roku 1991, belgický král na den abdikoval, aby umožnil přijetí zákona o potratech, který neschvaloval, byl na 24 hodin prohlášen neschopným řídit zemi – skupina sto lidí v jedné ze stříbrných koulí bruselského Atomia, žádný kontakt se světem, nenahrávané – NEakce, „pasivní aktivismus“, odmítnutí každodenní produktivity, odmítnutí instrumentalizovat umění pro určitý sociální cíl - co se stane, když jsou lidé zbaveni svých obvyklých zájmů, situace zpochybňující známé formy percepce, připomíná vědecké laboratorní prostředí

...současné (nejen) venkovské rezidence

Wysing (UK)

- rezidenční pobyty a ateliéry pro umělce
- *Mezinárodní kemp nepravděpodobného myšlení* – spolupráce s profesory z Cambridge (hry s tématem nepravděpodobného, dílna tanga vycházející z Darwina...); procházka zapomenutými místy blízké vesnice Bourn, přehrávání místních příběhů a mýtů v tradičních kostýmech; „alternativní zombie western“ Feature (2007) Shezada Dawooda, v němž účinkují vesničané, zapojování farmářů z okolí

Gasworks (Londýn, UK)

- Anna Colinová – výstavy s ekologickým zaměřením, první část série Disclosures věnovaná sdílení zdrojů – *Disclosures II. The Middle Ages* – historický a rurální kontext otevřenosti a propojení mezi metodami organizace ve farmaření a kultuře, inspirované myšlenkami open source, systém „otevřeného pole“ v evropském zemědělství od středověku (2008): přednášky, diskuse, performance, jídlo...

Littoral

- termín „littoral“ - pobřežní zóna mezi zemí a mořem, kulturní projekty na rozhraní disciplín a institucí, kombinující prvky umění, aktivismu, politiky
- akce *ArtBarns: After Kurt Schwitters* – výstava zorganizovaná Projects Environment (dnešní Littoral) v létě 1999, farmářský okrsek v Lancashire – série kolaborativních projektů mezi umělci a farmáři
- díla dotýkající se ekonomické a kulturní krize, jíž čelí malí farmáři v EU – redukování dotací, posun britského venkova k turismu a rekreaci, korporátní farmaření, , radiostanice, webové stránky, sochy, instalace
- vzorem Kurt Schwitters – MerzBarn – na pozemku farmáře, instalace
- Toro Adeniran-Kane (Mama Toro) – nigerijská nástěnná malba

<http://www.littoral.org.uk>

Grizedale Arts (UK)

- rezidenční prostor v oblasti Lake District, na bývalé farmě
- pohyb v množství „jiných kultur“: vesničané, farmáři, cyklisté, místní kontext a témata, zodpovědný turismus („škola pro turisty“ vedená detektivem), zemědělství jako ospravedlnění pobytu, zahrada jako experiment, témata jako divočina, lovectví, cestování

Juneau Project

- Ben Sandler a Phil Duckworth, první díla v Grizedale Arts: „Zajímalo nás, pohlédnout na náš vztah ke krajině a na odtržení, jež jsme pociťovali mezi naším životem ve městě a zromantizovanou ideou krajiny. Většina našeho umění se nějak dotýká této šedé zóny, kde se tyto dvě věci, často vnímané jako oddělené – příroda a technologie – prolínají či působí zároveň.“
- propojují tradiční řemesla a zvyky a nové technologie

Marcus Coates

- v Grizedale Arts na rezidenčním pobytu (1999)
- zkoumá jaké je to být zvířetem, jak se liší zvířecí od lidského vědomí: video *Stoat* (1999) – běhání v lese na divných chůdách napodobujících krok hranostaje
- fascinace hranicí napůl-člověk napůl-zvíře (vampíři, vlkodlaci, minotauři, bozi v podobě labutí a dalších zvířat, žabí princí, mořské panny...), možnost úniku z fyzických a sociálních limitů „pouze lidského“, propojuje lidské a zvířecí „umění“ (ptačí písně a hnízda...)
- *Journey to the Lower World* (2004) – kmenové bubnování, šamanistická performance, skupina obyvatel z Liverpoolu bojující proti vysídlování
- *Dawn Chorus* (2007) – nahrál ptačí písně, lidé napodobují ve zlomku původní rychlosti, ve filmu opětovně zrychleno

Kultivator (Švédsko)

- experimentální spolupráce organických farmářů a vizuální kultury, opuštěné farmy jako setkávací a pracovní místo, film o svatbě mezi uměním a zemědělstvím
- sídlí ve venkovském prostředí na jihovýchodním pobřeží Švédska na ostrově Öland
- akce a film *Dinner With Cows* (<http://kultivator.org/archive/dinner-with-cows/>)

MoKS (Estonsko) <http://moks.ee>

Kateřina Šedá

- společenský prostor venkova, kolektivní akce s účastí skupin obyvatel, zkoumání sociálních struktur, stereotypů chování a možných způsobů jejich narušování

Nic tam není (Ponětovice, 2003) - stejný sobotní režim všech obyvatel vsi jako „oslava normálnosti“

Furt dokola (2008) – přelézání plotů, dvacet sousedů na Bienále v Berlíně

Duch Uhystu (2009) – zachycení ducha hornolužické vesnice Uhyst, obyvatelé kreslí svůj pohled na zvláštnosti obce

Od nevidím do nevidím (Tate Modern, londýn, 2011) – oblast velikosti katastrálního území Bedřichovic u Brna v Londýně u Tate Modern, 80 obyvatel, kteří dělají to co v běžný všední den, 80 britských malířů malovalo vesnici podle fotografií skutečných Bedřichovic

